

Igor Mezgec

(1954–2020)

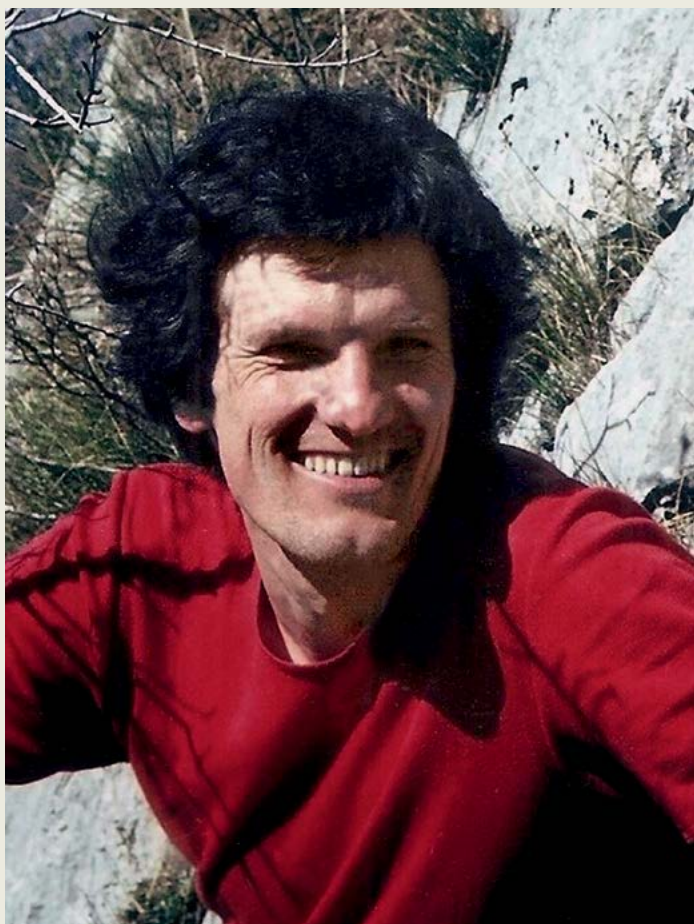
Tam, ponoči na polici, sredi strme stene

Ob dokončnem odhodu bližnjega človeka je tako, kakor bi zgubil del sebe. Ne toliko iz preteklosti, kajti ta ostaja nekje za nami in v spominih, ampak bolj žive prisotnosti in zamišljene prihodnosti, ki jo vedno, na svoj način, oblikujejo tudi minule izkušnje in spoznanja. Igor Mezgec, ki nas je po neustavljivi bolezni v teh tednih naglo zapustil, je bil ena od bližnjih oseb, s katero se v zadnjem obdobju pravzaprav nisva pogosto srečevala, a sva se lahko ob vsaki priložnosti, ko sva se videla ali slišala, brez uvoda pogovarjala o čemer koli. Tudi o "kvantnem preboju", ki ga je lansko leto osnovala sofisticirana tehnologija, ker je bil po izobrazbi fizik in so ga zanimale sodobne teorije o

vesolju. Pa sva se hkrati nasmehnila in se v nadaljnjem pogovoru raje ustavila pri besedah o kakem zadnjem izletu v naravo, pri omembi hribov ali kakega članka, ki to opisuje.

Igor Mezgec je bil dragoceni bližnji človek še za marsikoga. Ne le za svojo drago ženo Mirjam, katerima sem bil, skupaj z njenim bratom, alpinistom Bojanom Počkarjem, s katerim sva bila sošolca na srednji gozdarski šoli, poročna priča v zdaj že oddaljenih letih. Pa svojima odraslima sinovima, Tomu in Iztoku. Dragoceni prijatelj, kolega, lahko le dobri znanec je bil še marsikomu: sodelavcem v službi na srednješolskem centru v Postojni, dijakom, ki so ga imeli radi in ga iskreno zelo spoštovali (kljub zahtevnim predmetoma – fiziki in matematiki). Cenili smo ga vsi, ki poznamo alpinizem, na poseben način pa smo ga imeli radi njegovi bližnji soplezalci in prijatelji – Rado Fabjan, ki je z njim plezal največ, Bogdan Biščak, Matvez Lenarčič in jaz. Do njega smo imeli vsi zelo spoštljiv odnos, osebno zavzet, razumevajoč, kar malo poseben odnos. Mislim na splošno vsi, ne le najbližji. Igor Mezgec je bil v tisti najbolj preprosti, pametni in čisti obliki nekoliko poseben človek. Inteligentno poseben, ki se je zavedal velikosti sveta in vsega izobilja življenja na njem, pa tudi svoje človeške, vedno tako ali drugače omejene, enkratne individualnosti. Veselil se je lepote in skrivnosti, ki jih razkazuje narava; cenil jo je in občudoval – kot plezalec v gorah in alpinist, kot fotograf, ko je pozorno motril in natančno izbiral motive za svoj objektiv ter ustvaril estetsko vrhunske fotografije. Znal je ujeti in ustvariti podobe, na katerih se prikazuje nežna, do tančini izpiljena in vsega odvečnega očiščena lepota, naj bo to cvetlica na polju, poletni preliv svetlobe med debli v gozdu, samotna cerkva ob rumeni jesenski travi in košati lipi, temno rdeči ruj med kraškimi kamni. Na teh njegovih podobah, ki jih je potrpežljivo in skrbno ustvarjal, pa se tiho, brez hrupa, a vztrajno prikazuje tudi minljivost življenja. Življenja, ki zasije, se bistri, ki kleše, dobro vidi, razume, pa tudi gre.

Igor Mezgec nas je zapustil prezgodaj. Ob slovesu nam je težko sprejeti ta odhod. Kljub stiski se je on

*Postojnska peterka:
Rado Fabjan, Igor
Škamperle, Igor
Mezgec, Bogdan
Biščak, Matevž
Lenarčič
Arhiv Igorja Mezgeca*

sam najbrž poslovil pomirjen s sabo in z naravo. Vse življenje jo je iskreno občudoval – njeno lepoto, jo preizkušal na nevarnih robovih v gorskih stenah, jo navsezadnje tudi študiral, saj je bil fizik, s posebnim zanimanjem za vremenoslovje.

Spomnim se, ko sem – pred več kot štiridesetimi leti – prišel v Postojno kot dijak na Gozdarsko šolo. Bival sem v starem internatu, nekoč Windischgrätz-zovem dvorcu, ki je bil med prvo svetovno vojno sedež general štaba avstro-ogrske vojske na Soški fronti, v njem pa kot poveljnik general Svetozar Borojevič von Bojna, ki je šel rad vsak popoldan, če je mogel, na sprehod na bližnji grič Sovič. Pozneje je stavba postala hotel, posebej za petične italijanske goste. Po drugi vojni pa gozdarski šolski center. A teh stvari nam takrat nihče ni znal povedati. Sem pa samodejno ob popoldnevih po šoli začel zahajati na Sovič in tam že prvo leto srečal slokega in visokega fanta, Igorja Mezgeca, od mene osem let starejšega, za katerega sem vedel, da pleza. To je takrat zanimalo tudi mene. Začela sva se pogovarjati in spoštljiv odnos me je pritegnil. Tako konkretni gibi kakor besede in misli so bili pri njem izbrani, vedno na preprost način premišljeni, izpolnjeni in bistveni. Takšni so bili tudi njegovi vzponi v gorah, enako motivi na njegovih fotografijah.

Kot bi šlo za izbran, pametno intimen odnos med njim in svetom, med človekom kot posameznikom, z vsemi njegovimi omejitvami, in neizmernim svetom narave. Pri tem si je za kriterij izbiral izključno svojo lastno osebnost, s svojimi zmožnostmi, ter izbrani cilj, ki se mu je zdel razumno vreden in dostopen. Meni, ki sem takrat hrepenel po slavi in dokazovanju ter sem hotel videti vse in imeti vse, se je njegov pristop zdel skoraj preveč skromen. V resnici sem se od njega učil in se veliko naučil.

V Postojni sem ob sošolcu Edu Kozorogu in Rajku Noču spoznal še druge fante, s katerimi smo začeli plezati. Bogdana in njegovo mamo, ki me je, takrat v resnici še zelo mladega fanta, vedno rada in toplo sprejela na njihovem domu, da sem se tudi po njihovi zaslugi v kraju počutil zelo domače. Rada Fabjana iz Pivke, ki je bil preprost fant, v rokah izjemno močan, po srcu pa dober in mehak, kakor redko koga srečaš. Tudi on je včasih prišel k skalam na Soviču – tam so namreč tudi dobre, v detajlih kar poštene in za nas pomembne skale. Zgodovina, vidite, ima svojo vrednost! V gorah smo kmalu spoznali Matevža Lenarčiča, ki se je pridružil naši družbi in postal njen sestavni del. Z Igorjem sta vedno našlo globljo struno soglasja, kar je del osebne filozofije. V tistem prvem obdobju nas je na planinskem društvu v Postojni, kjer nas je bilo kar naenkrat dovolj za spodobno oživitve alpinističnega odseka, širokosrčno sprejel znani in visoko cenjeni, vrhunski alpinist Boris Krivic. Z mlajšimi fanti, Igorjem, Bogdanom, Radom in Matevžem pa smo postali prijatelji. Povezovalo nas je mladostno hrepenenje po gorah. Želja po izbranih vzponih, kjer se srečujeta nevarnost in lepota, ki da-jeta življenju višji pomen, vrednost in smisel.

Res je, da smo po Igorjevi zaslugi večkrat izbirali stene in smeri, ki so bile nekako izven modnih ciljev. Samotne stene in pozabljene smeri. Vendar ni šlo le za to. Vsak vzpon smo pospremili in ga neka-ko opremili – pogosto je šlo za kako prvo ali drugo ponovitev – s svojo razlagalno in doživeto dinamiko. Zdi se mi, da smo šele s tem, predvsem sebi, pa tudi steni in smeri, dali neko pomembno, temeljno vsebino dejanja in duha. Pogosto smo plezali skupaj, v dveh navezah, pa tudi v treh, ko eden takrat ni mogel na pot. Radi smo zahajali na Bivak I. v Veliki

Foto: Igor Mezgec

dnini nad Krnico. Plezali smo v zahtevnih smereh v Rakovi špici, Igor pa naju je z Radom prepričal, da bi bilo vredno pogledati tudi v Šmučevo smer v Škrlatici. Tega najbrž nihče več ne pleza (peta stopnja po stari oceni; skratka, že takrat druga liga). Menda smo naredili drugo ponovitev, iz smeri, v kateri smo se zelo lepo počutili, pa smo naredili pravo doživljajsko zgodbo, da jo je šel Rado še enkrat preplezat, sam. Plezali smo tudi v Črnem kotu Rakove špice (prva ponovitev), kjer najbrž ni več nikogar. Pa Barbkino smer v Škrlatici, resno in nasploh zahtevno smer bratov Štremfelj (opravili smo prvo ponovitev), v spomin na drago Barbaro, sestro Marije Štremfelj, ki sem jo na njen zadnji večer pred vzponom, s katerega se ni vrnila živa, v koči v Tamarju vprašal, kam gresta jutri z Andrejem. Pa se

je prijazno, a tudi malo plašno nasmehnila in rekla, da kar nekam, bosta videla ... Šla sta prvenstveno. O takšnih, malo zgodovinskih in malo norih, a kako-vostnih smereh, ki smo jih ubirali in jih je Igor Mezgec prav z veseljem izbrskal, bi lahko še pisal. Enkrat pa sem mu celo jaz, mlajši, eno predlagal. Zanimala me je Debela Berta v Šitah, ki sta jo prva preplezala Janez Skok in Janez Sabolek - Sablja. Fanta, vrstnika, sta sodila v takratno špico ljubljanskih plezalcev. Igor je steno Šit poznal, vedel je, za kaj gre, in je bil takoj za to. Šla sva in se kar namučila v tisti trdi in topi sivi skali, kjer je legendarni Sablja previse premagoval s tanko kovino zob s svoje kosilnice. Tudi nama so pomagali. Dve veliki steni in veliki smeri, ki smo ju skupaj preplezali, vsako od obeh smeri v dveh polnih dnevih, s tiho poletno nočjo na mali ravni polici, nekje na

Foto: Igor Mezgec

zgornji polovici stene, pa sta bili steni Burela v Dolomitih in Votli vrh v Loški steni. Ob Igorjevem slovesu sem se v teh dneh spomnil prav teh dveh bivakov. Ne zajed in previsov niti ne strahu pod njimi ali veselja in zadoščenja na vrhu, ampak tihih poletnih noči, ko si nekje vmes, sredi stene, in se morda še najbolj zaveš, kako je vse naše bivanje ... 'nekje vmes'. Med prej in potem. Kot mi je pravil oče: življenje ni nikoli niti belo niti črno, ampak vedno nekaj vmes. Tam, ponoči na polici, sredi strme stene, se zaveš, da si in da lahko tudi ne boš več tu.

Doživeto hrepenenje, ki smo ga preživljali v gorah, nas je povezal z nečim, kar se je z leti le še poglobilo in ostalo. Takšno prijateljstvo je dragoceno. Spominja na vrednoto, o kateri so pisali stari filozofi in literati,

Ciceron in Seneka. To je prijateljstvo, ki ni prisilno niti ni formalno. Ni ga treba potrjevati. Za rojstne dneve si nismo pisali voščil. Vsakič, ko smo se videli, če ne drugače, vsaj enkrat na leto, navadno ob koncu leta, pa smo si bili intimno znani v vsem in blizu. Polni vsebine iz preteklosti, pogledov naprej in živega, srečnega zavedanja polnosti trenutka 'zdaj', ki ga pravkar živimo. Kot bi prav to naše prijateljstvo obstajalo kot steber v času, ki se izmika minevanju. Prijateljstvo, ki je vedno enako mlado in ne mine.

S to zavestjo te tudi zdaj pozdravljamo, Igor. Prepričani, da bosta tvoja prijazna beseda in v resnici mili pogled – v duhu še vedno z nami v gorah.

Počivaj v miru.

Igor Škamperle

Alpinizem je ostra, nevarna igra

Igor je odšel prezgodaj. Ne zase, on je bil v svoji modrosti spravljen tako s sabo kot svetom. Odšel je prezgodaj za nas, prijatelje, ki smo upali, da se bomo še kdaj skupaj z njim v stenah in na vrhovih veselili neskončne svobode in ljubezni, ki je nikjer drugje nismo mogli občutiti tako intenzivno kot tam gori.

Še pred dvema ali tremi meseci, ko sem ga obiskal na domu in sva se v senci njegove bolezni pogovarjala, da greva, ko mu jo uspe premagati, v Monte Agnèr, se je zdelo, da naša skupna doživetja niso le spomini. Agnèr ga je obsedel od mladosti, že od takrat, ko smo v poznih sedemdesetih letih Postojncani prvič organizirali "odpravo" v Dolomite, tja pod Torre Trieste in Venezia. Bilo je to tako značilno zanj – vsi ostali smo vzdihovali ob slavnih smereh v steni Civette in njenih stolpov, on pa je gledal na drugo stran, čez dolino, v 1500-metrsko steno neuglednega in nemodernega Agnèrja. Zdaj, ko so bili dolgovi naše mladosti že davno za nami in se ni bilo treba več dokazovati v najtežjih in razvpitih smereh Dolomitov, se mu je zdel pravi čas, da gre pobožat še Agnèr, eno svojih prvih in po krivici zapostavljenih ljubezni.

Igorja sem spoznal kot srednješolec na popoldanskem in večernem igranju košarke. Ker je bil tri leta starejši, se izven košarkarskega igrišča nismo družili, a košarka je dobra igra za spoznavanje značajev. Zato sem vedel, da raje molči kot govori, da mu še zdaleč ni vseeno, ali zmaga ali ne, in predvsem, da razmišlja nekonvencionalno; velikokrat je presenetil z nenavadnimi potezami, ki jih nihče ni pričakoval. Tak je bil tudi pri treningih na Soviču in v gorah, najbrž pa tudi kot študent – študiral je meteorologijo. Skratka – Igor ni bil preprost človek, ni bil človek, ki ga je lahko imeti rad. Tako kot se njemu ni bilo težko potruditi za stvari, ki so v življenju pomembne, smo se morali drugi potruditi, da smo ga zaradi njegove molčečnosti in introvertiranosti zares spoznali in razumeli.

In vzljubili. Kot je tudi on vzljubil nas, Igorja Škamperleta, Rada Fabjana, Matevža Lenarčiča in mene, prijatelje, s katerimi si je v stenah delil mladostna hrepenenja. Morda je tančico lastne molčečnosti še najbolj iskreno razprl, ko je v spremni besedi, ki jo je napisal k *Igri in biserom*, spregovoril o našem prijateljstvu:

"Ta knjiga je tudi pripoved o prijateljstvu med nekaj nekdaj mladimi fanti (eden med njimi sem tudi sam), ki jim je naključje prekrizalo poti v gorah in stenah in

Igor Mezgec v JZ steni Burela v Cimi Burel, Dolomiti; Italijansko-poljska smer Arhiv Bogdana Biščaka

Južni raz Skute leta 2014
Arhiv Matevža Lenarčiča

Foto: Igor Mezgec

jih počasi povežalo z nečim, kar ostane. To je s prijateljstvom, ki ga ne moreš utrpati kot zrelo hruško na lep jesenski dan. To je prijateljstvo, ki ga ni treba potrjevati, ki ni zahtevajoče, ki kljub medsebojnemu zupanju ne vdira v intimo drugega. To je prijateljstvo, kjer morebitne nerodne besede, slabe misli in zamere

izpuhtijo v prah obžalovanja, da so take misli in besede sploh vzniknile. Tako prijateljstvo zahteva poštenost do sebe in drugih."

Igor je bil med nami verjetno najboljši plezalec v skali. Kljub svojim 190 centimetrom in vitki, skoraj suhi postavi je plezal izjemno elegantno. Zdelo se je, da se nikoli ne napreza, tudi hitel ni nikoli. Njegovo velikost smo mu marsikdaj zavidali, saj je z lahkoto dosegel kak oprimek, za katerega smo se morali manjši od njega na smrt pretegniti; v plezališčih je zmozel detajle, ki so bili za nas marsikdaj pretežki. A njegov vpliv na naše razumevanje alpinizma je bil odločilnejši neke druge: njegovo samosvoje razmišljanje je bilo namreč velikokrat odločilno, da smo se znašli v kaki smeri, ki so jo že vsi pozabili, njemu pa je prav zato padla v oči. V posebno veselje mu je namreč bilo brskati po življenjepisih starih mojstrov alpinizma, iskati smeri, ki so jih preplezali, in jih – še posebej, če so bile povsem nemoderne – preplezati. On je bil najbolj "kriv", da nismo preplezali skoraj nobene prvenstvene smeri, in on je bil "kriv", da smo se znašli v dveh najtežjih in najnevarnejših skalnih smereh, ki smo ju tudi preplezali: italijansko-poljski smeri v JZ steni Cima Burel in Znamenju ob poti v S steni Votlega vrha.

Sicer pa je najbolje, da njegov odnos do alpinizma spet prepustim njemu in omenjeni spremni besedi:

"Čeprav je lahko alpinizem tudi zabaven in nudi svojevrstne užitke, primerljive z letenjem, povejmo jasno in glasno – alpinizem ni zabava. Če že zaradi drugega ne, to ni zaradi vseh tistih obrazov, ki so v strmih in ledenih stenah pustili svoje nasmehe. Zato upam, da so medijski spektakli iz velikih sten, kot smo jih bili pred leti deležni tudi pri nas, slepa pot alpinizma. Blizu mi je misel prijatelja in alpinista Igorja Škamperleta, ki

gorsko steno primerja s katedralo, svetiščem, kot prostorom za občutenje duha in lepote sveta. Zagledanost v gore je doživljajski fenomen človeka (dobro, človek se lahko zagleda še v marsikaj drugega). Morda strmine in prepadi vzbudijo v nas neke arhetipske želje po premagovanju gravitacije in želje po radovednosti in raziskovanju nečesa, kar se nam zdi nedostopno, strašljivo – in hkrati vabljivo. Prasile Narave so v gorah še bolj divje, tudi Bogovi so v vrhovih gora videti bolj mogočni. Alpinizem ta gorska občutenja le še okrepi. Biti tam gori v mukah telesa in duha je neka prav posebna odrešitev, ki je nalezljiva in žal za marsikoga tudi usodna. Je vredno tvegati svoje življenje tam gori? Na to vprašanje se ne da zlahka odgovoriti. Tu alpinizem s svojo hojo po ostrem grebenu med življenjem in smrtjo včasih zaide v junaško patetiko, ki pa bistva alpinizma ne označuje. Bistvo alpinizma (pa tudi bolj zmerne hoje v gore) je v zavedanju človekove majhnosti in minljivosti in v spoznanju, da je nepopisno lepo občutiti le svoje golo človeško življenje. Po drugi strani pa, navkljub doživljajski moči alpinizma, ki se vtisne v najgloblje plasti duše, morda malce pretiravamo z vrednotenjem le tega v smislu etičnega in filozofskega izkustva. Alpinizem je tudi in predvsem igra – ostra, nevarna igra."

Igor svojih bitk ni bil s svetom, bil jih je s samim seboj. Nikoli nisem srečal človeka (kdo ve, ali sploh obstaja?), ki bi bil tako neodvisen od zunanjega dogajanja, od tega, kaj drugi mislijo o njem in nasploh o vsem. Ko je plezal, ni nikoli tekmoval, ker ga ni zanimalo, ali je boljši ali slabši od drugih, ampak zgolj to, kar v gorah doživi. Nikoli ni odšel v Himalajo ali Ande, še v Zahodne Alpe ne, ker si je alpinizem zamislil kot odkrivanje skritih smeri v Julijcih in Dolomitih in ga v tem njegovem pogledu ni mogla premakniti ne vsa svetovna alpinistična literatura, ki jo je poznal v podrobnostih, ne naše prošnje, naj se nam pridruži na naših poteh po svetu. A tudi bitke s samim seboj znajo biti težke, in Igorjeve so bile.

Igorju je alpinizem podarjal svobodo, a mu jo je obenem tudi jemal. Z njim sem se znašel sredi dveh najhujših deževnih neviht na svoji alpinistični poti in način, na katerega ju je prenašal, je lepo pokazal bitke, ki so z leti zanj postajale vse težje. Prvič je bilo to povsem na začetku našega plezanja v Aschenbrennerjevi smeri v Travniku, drugič nekaj let pozneje v smeri Krivic-Cedilnik v Široki peči. Prvič je najino trpljenje v pravem slapu prenašal stoično (h grškim stoikom bi morda z njegovo osebnostjo še najbolj spadal), molče in potrpežljivo, drugič je po dveh urah čepenja v pravi reki "znorel" in z glasnim krikom dal vedeti, kako odveč mu je to bilo. Plezanje ga je, tako se je meni zdelo, da čuti, zaslužnjilo, in to je razumel kot omejitev svoje svobode. Naj se tu še enkrat zatečem k njegovim besedam:

"Zelo pomemben del alpinizma je sestopanje. Alpinisti in alpinistke nismo kozli in koze, ki se pasejo na travnih policah sredi strmih sten. Treba je znati sestopiti v dolino, v 'resnično življenje'. Kako se junaki

sten in previsov vidijo v družinskem življenju, z družgaci skrbmi in odgovornostmi kot gori v stenah? Nekateri s sestopom nimajo težav – imajo družine in otroke in se še vedno potikajo po stenah. Dober del jih naredi ostro črto med alpinizmom in življenjem po njem. So pa med nami tudi taki, ki ne zmorejo sestopiti – obvisijo na zadnjem oprimku, sestop pa postaja vedno težji in nemogoč. Postavi se vprašanje – ali imeti (družino, otroke) ali ne imeti (družine, otrok in brez teh skrbi plezati dalje)? Ali se splača tvegati in preplezati še zadnji raztežaj pod vrhom Cerro Torreja – delikatno snežno gobo – in stopiti na njegov vrh ali se umakniti in sprijazniti z doseženim skoraj-vrhom? Da, splača se tvegati in imeti otroke in vrh!" Igor je iz alpinizma odšel, imel je družino in otroke, a ugotovil, da se iz njega nikoli ne da zares oditi. Zato sva se vse do lani še kdaj navezala na skupno vrv in odšla v stene. Tudi tokrat ni šlo drugače kot po njegovo. Po štirih letih, ko sem se jezil, kakšne smeri izbira, mi je le zaupal kriterij: plezala sva stare, pozabljene smeri Uroša Zupančiča.

Na Monte Agnèr z Igorjem ne bova splezala. Bo pa vselej, ko bom v gorah, tam nekje zraven.

Bogdan Biščak

Foto: Igor Mezgec

Nesporen moralni steber

Igor Mezgec in
Rado Fabjan na
vrhu Cime Burel
Arhiv Bogdana Biščaka

Pomladi daljnega leta 1983 sem se peljal z dolgim, dvodelnim zelenim avtobusom, ki je tisti čas povezoval Kamnik s Kamniško Bistrico. Po tragični smrti najboljšega prijatelja Borisa Simončiča v francoskih Les Courtes, kjer sva plezala po opravljenem nakupu opreme za jesensko južno steno Anapurne I, je bila v moji glavi popolna zmeda. Brez cilja sem se potikal po hribih in iskal odgovore o smiselnosti vsega. Brez prijatelja je bila prihodnost hladna, brezbarvna, nepotrebna, negotova in tuja.

Med lovljenjem ravnotežja na ostrih ovinkih vijugave ceste se zapletemo v pogovor z dvema Postojncanoma, ki prav tako med koleni držita velika nahrbtnika. Manjši in zgovornejši Bogdan Biščak, suh in velik pa molčeči Igor Mezgec. Razen bežnih srečanj v hribih se prej nismo poznali, prav dobro pa smo vedeli, kdo je že kaj preplezal, čeprav je bil takrat vir informacij omejen zgolj na Savenčeve alpinistične novice v Delu

in ustno izročilo. Povabita me, da se jima pridružim v Kukovčevi smeri južne stene Planjave. Podrobnosti vzpona so z leti izginile, ostal pa je močan občutek vzajemnega spoštovanja, naklonjenosti, razumevanja sveta in nas v njem, ki ga ni izbrisal niti destruktivni črni humor niti razigrano norčevanje iz lastnih slabosti. Prijetno zaupanje, pripadnost, varnost, kot počutje mladega mačka v zavetju maminega trebuha in kosmatih tac.

Z leti se je prijateljstvo s postojnsko alpinistično četvorko (Igor Mezgec, Igor Škamperle, Bogdan Biščak in Rado Fabjan) še okrepilo in vztraja do danes. Z Mezgačem pravzaprav nisva veliko plezala skupaj, imela sva sicer hude načrte, ki so z leti relativizacije alpinističnega početja in smiselnosti tekmovalnega osvajanja nekoristnega sveta zbledeli. Imela pa sva isti konjiček, ki je bil meni dolga leta služba, Igorju pa estetska nadgradnja njegovega umirjenega življenja. Iskane idealne kompozicije v kaosu naravnih elementov. Imela sva iste vzornike iz sveta naravoslovnih fotografov, ki so opazovali svet iz podobnega zornega kota. Lepota kot taka, ki je ne more opisati nobena fotografska teorija, zgolj zbirka barv, odtenkov, prehodov, postavitev, ki te popeljejo v lastno izkustvo bivanja v sorodnem okolju. Tu ni velike filozofije, vidiš ali pa greš mimo.

In prav tu je bil Igor velik mojster. V nepreglednem kaosu naravnih elementov, ki je za večino predstavljal zgolj kuliso njihovih trenutnih problemov, je videl in dolga leta beležil s svojim analognim pentaxom lepote, ki so jih vsi zgrešili. Njegov domači poligon so bili slovenski gozdovi, poučeval je namreč fiziko na srednji gozdarski šoli, iz katerih je trgal humano estetiko, posneto na srednjeformatni dia film, pozneje pa se je vendarle sprijaznil z digitalno tehnologijo. Igorju je bilo namreč zelo zgodaj jasno, da sta osebna sreča in zadovoljstvo odvisna od napore, ki ga je vložil v izdelek, s katerim je želel okolici, svetu sporočiti, kakšen človek je, kaj se mu zdi prav in kaj narobe, kakšne so njegove vrednote, prioritete. Digitalizacija pa nam je ukradla privilegij truda, napore in nas spremenila v snajperje, ki šele doma za računalniškim ekranom iščejo smisel in sporočilnost posnetka.

Nekaj dni pred svojim preходом v drugo dimenzijo naju je z Bogdanom med obiskom na njegovem domu, ko se je že zelo težko postavil na noge, presenetil z izjemno kolekcijo čudovitih fotografij gozdnih impresij, ki jih je posnel že med boleznijo na dolgih sprehodih s svojo soprogo Mirjam. Igor ni bil pristaš hitrega fotografiranja ter izbora in obdelave doma na računalniku. Posnel je le nekaj kompozicij, a vsako v detajle premislil, postavil stojalo, skadriral, se praskal, prestavljal, spreminjal kot, iskal svetlobo, čakal, čakal, čakal, preden je sprožil zaklop. Takšni posnetki zahtevajo ogromno energije, volje, psihičnega in fizičnega

napora, zato je tudi njihova sporočilnost veliko večja, saj odraža neposreden stik fotografa s trenutkom, ki ga je doživeljal.

Igor se je iz vrhunskega alpinizma umaknil relativno zgodaj, niso ga zanimali Himalaja, bleščeči Andi, Patagonija, celo Paklenica ga ni preveč vznemirjala. Za nas *mladce*, ki bi najraje imeli vse in bili povsod, je bil velika uganka, "le kako se lahko upira lepoti osem-tisočakov, vznemirljivosti tujih kultur, duhu deževnih pragozdov, vonju od sonca prežgane kože, strahu, nadzemskim občutkom na vrhu skrivnostnih gora", smo se spraševali.

Vsa ta leta, desetletja smo se redko videvali, vendar najmanj enkrat na leto med božičem in silvestrovim na Radovem domu v Pivki. Sprva so bile debate težke, trajale so dolgo v noč, Bogdan obetaven, izjemno načitan in filozofsko podkovan politik, Škamperle provokativen profesor literature in kulture religije, Rado kot umirjen starosta. Glasno prerekanje, ne vem, kako so Radovi domači to zdržali, se je včasih speljalo v pravi prepir, ki pa se je vedno zaključil z načrti o skupni turi v bližnji prihodnosti, kar še vedno traja. V teh debatah je bil Mezgač s svojo donkihotovski postavo in zgodaj posivelo grivo prizanesljivo ob strani, le tu in tam je z nekaj močnimi besedami zabil bistvo v naše glave. S svojo distanco do alpinizma in sveta nasploh, razumevanjem narave in politike, odnosov v družbi, poznavanjem vremena in fizikalnih zakonitosti je zame predstavljal nesporen moralni steber, ob katerem so mi bile stvari veliko bolj jasne.

Mislim, da je bil njegov odmik od vrhunskega alpinizma stvar zenovske intuicije, pri kateri za srečo in zadovoljstvo niso pomembni vrhunski, svetovni dosežki, zmage in uspehi, materialna rast in razvoj, saj je že navaden sprehod skozi kraške gmajne in gozdove dovolj, le ustaviti se moramo in pogledati tako, da vidimo. Z Mezgačevim odhodom se je porušil naš centralni steber, varen privez, zato novoletne debate nikoli več ne bodo tako žive in kompleksne. Pomirja nas lahko zgolj zavedanje, da prenašamo njegove pojave, razmišljanja, pogled na svet, na alpinizem, na fotografijo, njegov glas, smeh naprej v prihodnost.

Matevž Lenarčič

Vrh Levih Skočnikov po prvenstvenem vzponu Arhiv Bogdana Biščaka

Foto: Igor Mezgec

Občudovalec Agnèrja

Ja, lahko rečem, bilo je nekoč v sedemdesetih na Postojnskem. Po tem, ko sem *zabluzil* v šoli, sem si našel delo na stari žagi pri pravem *gartru*, tik pod Sovičem. Med premetavanjem plohov in obračanjem hlodov z možgani na *off* sem se spomnil, da se menda na Soviču tedensko srečuje družčina plezalcev. In tako sem po delu namesto v bar Bor zavil na Sovič.

A ni pomembno, ali je šlo za predestinacijo ali za kaj drugega, bil sem na pravem mestu ob pravem času in tam so bili pravi ljudje, ki so fantu, ki je stal na križišču življenjskih poti in ni vedel, kaj bi sam s seboj, pokazali pravo pot. V tej tovaršiji je v mojih očeh s svojo pojavo, izrazito atletsko postavo, predvsem pa s svojo mirnostjo in preudarnostjo izstopal Igor. Nikoli ni silil naprej, pa če smo reševali probleme v skali ali Svet kot celoto – vse je 'počel v svojem slogu' (po Matevžu), kot da mu je vse jasno. V skali s sproščeno eleganco, o svetu pa z izbranimi besedami, ki so na krog prisotnih delovale prav prepričljivo.

Z Igorjem sva prav kmalu našla skupno misel in tista prva, najbolj kritična leta, sem z njim plezal največ. Zavest, da je za hribe potreben trening, je bila prisotna od samega začetka. To dejstvo nas je rešilo iz mnogih kritičnih situacij. Še dobro se spomnim, kako sva pred svojim prvim resnim vzponom v avtobusu s pomočjo prusikov in karabinov simulirala dvojni

škripec. Ko sva se prvič spravila v Kogel, sva spala pod steno – se ve, brez opreme za bivačkanje. Padla je noč, sedla sva na vrh in čakala jutro, ki ga ni bilo od nikoder. Ni bilo druge kot začeti z atletsko abecedo, sredi noči – trening v hribih za hribe.

Zjutraj sva bila tako *naspidirana*, da sva kot za šalo padla čez Kogel. Naslednji konec tedna sva imela s seboj že *dekco*. Izkušnje izpod Kogla so narekovale nakup bivak vreč. Opogumljena z novo pridobitvijo sva skovala načrt za najin prvi zimski vzpon. Določila sva dan in cilj, brez umika, v petek po moji službi v Vežico. Dejstvo, da je bila zima, da je lilo kot iz škafa, naju ni ustavilo. Rinila sva pod Vežo in verjela v čudežno moč vreč in z listjem postlane suhe votline. Ne prvo ne drugo upanje se nama ni uresničilo, pa še test teorije o slabem vremenu – slaba je lahko le oprema – sva preizkusila. A saj je Igor imel s seboj neverjetno popotnico – kondenzirano mleko. Dopingirana od mleka sva zopet opravila kakovostni polnočni višinski trening, zjutraj pa hajd v Bistrico na krpana in domov.

Nikoli mi ne bo popolnoma jasno, kako sem si kot *fizikalec* z žage pod Sovičem pridobil naklonjenost profesorja fizike. Igorju sem jih kar naprej špičil. V izhodišču sem vzel alpinizem zelo športno-tekmovalno, silil sem naprej, kjer se je le dalo. Tudi z glavo skozi

Spiz Piccol, 2139 m,
Spiz d'Agnèr Nord,
2545 m,

Spiz d'Agnèr Sud,
2617 m,

Monte Agnèr, 2872 m,
Torre Armena, 2652 m.

Foto: Franci Horvat

zid, z veliko mero sreče. Igor je vse te moje izpade prenašal z veliko mero potrpežljivosti in razumevanja. Bil je neverjeten vzgojitelj, vzgajal je z zglednimi dejanji, nikoli z nepotrebnim govoričenjem.

Ko sem mu v Koglu vrgel kamen na nogo, v smeri JLA mu je priletel na glavo, je vedno ostal popolnoma miren, kot da se ni nič zgodilo. Nikoli nobenih očitkov, vedno izbran besednjak. Ko je že vse kazalo, da sem prebolel ošpice, me je že spet popadel strašni ego. Med plezanjem Lahove v Vežici sva naletela na navezo. Neverjetna želja po dokazovanju me je gnala v prehitevanje, med prehitevanjem pa karambol – že spet z več sreče kot pameti – brez bušk in zvite pločvine. Bi pa bilo pravično in pošteno, da bi mi kdo od prisotnih s pestjo prilepil eno na čelo.

Sledila so čudovita leta plezanja v Martuljku in nad Bivakom I. Igor mi je privzgojil spoštljiv odnos do predhodnih generacij, s posebno naklonjenostjo Juvanovim smerem. To obdobje je Igor kronal s svojo najboljšo partijo v alpinistični karieri. V veliko čast mi je, da je to partijo odigral v moji prisotnosti. Pretnarjevo smer v Rakovi špici je plezal ves čas naprej. Spodnji tehnični del je plezal neverjetno tekoče, z natančno odmerjenimi gibi brez popravkov. Zgornji, krušljivi del pa z eleganco divje mačke, saj mi ni spustil na glavo niti drobtinice peska.

Ko sva že opravila mojstrski izpit, je prišel klic domovine. Sam Bog ve, kako bi se končalo, če ne bi tistega leta podarila državi. Morda bi sklatila še kakšno zvezdo, morda bi končala na dnu.

Za sebe lahko povem, da bolj kot kar koli drugega obvladam štetje zvezd. Verjemite mi – nisem se uštel. Le pogledajte, vzemite si čas, na nebu imamo novo zvezdico, ki se ne bohoti in ne razsipa s svetlobo, jo bo pa opazil vsakdo, ki gleda v nebo s srcem.

Zadnja leta si je Igor srčno želel, da bi skupaj splezala Agnèr. Zelo mi je žal, da mu te želje nisem mogel izpolniti. Igorja ni več med nami, kamorkoli je že šel, mu lahko obljubim, da bom prišel za njim – slej ko prej; verjamem, da bo v tem času in prostoru načel novi Agnèr.

*Rado Fabjan in Igor Mezgec na Votlem vrhu leta 1984
Arhiv Igorja Škamperleta*

Rado Fabjan

Foto: Igor Mezgec

